

BÖLÜM 20

ÇOCUK VE ERGENDE NÖROLOJİK HASTALIKLARA YAKLAŞIM REHBER KİTABI YAŞLI YETİŞKİNLERİN DEĞERLENDİRMESİ

Elnaz KARMELİKLİ¹

Giriş

Günümüzde, küresel anlamda yaşlı nüfusun hem sayı hem de toplam nüfusa oranının arttığı görülmektedir. Nüfus verilerine göre, 2030 yılında yaşlı nüfus oranının %12,9'a, 2040 yılında %16,3'e, 2060 yılında %22,6'ya ve 2080 yılında ise %25,6'ya yükselmesi beklenmektedir. Gelecekte, 2050'li yıllarda, küresel olarak 65 yaş ve üzeri kişi sayısının, 5 yaş altı çocuk sayısının iki katından fazla olacağı ve 12 yaş altı çocuk sayısı ile yaklaşık olarak aynı olacağı tahmin edilmektedir (1,2).

Türkiye'de 2017 yılında 6 milyon 895 bin 385 kişi olarak kabul edilen yaşlı nüfus (65 yaş ve üstü), son beş yılda %22,6 artışla 2022 yılında 8 milyon 451 bin 669 kişiye ulaşmıştır. Yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranı da 2017 yılında %8,5 iken, 2022 yılında %9,9'a yükselmiştir. (2).

Dünya'da yaşanan çok boyutlu (ekonomik, sosyal, siyasal, teknolojik vb.) gelişim süreçleri, tıp ve sağlık hizmetlerindeki gelişmelere paralel olarak bebek ölüm oranları ve doğurganlık oranlarında düşüşler, yaşam süresinde artış ve baby boom nesli gibi faktörler dünyadaki yaşlı nüfus artışının başlıca sebepleri arasındadır (3, 4).

Yaşlılık kaçınılmazdır, ancak yaşlanmayı sağlıklı bir şekilde yönetmek, bağımlılık ve bakım ihtiyacını en aza indirmek ve yaşam kalitesini artırmak önemlidir (5). Sağlıklı yaşam tarzını benimseyip sürdürmek, sosyal ve zihinsel

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Karabük Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, elnazkarmelikli@karabuk.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-4100-9533

yaşam kalitesinin artırılmasını hedefler. Bu değerlendirmeler, multidisipliner bir yaklaşım gerektirir ve sağlık profesyonelleri arasında iş birliğini sağlar. Hemşireler ve ebeler, yaşlı yetişkinlerin ihtiyaçlarına uygun sağlık değerlendirmesini yaparak, bireysel sağlık planları oluşturmali ve uygulamalıdır.

KAYNAKÇA

1. United Nations Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2022). World Population Prospects 2022: Summary of Results. UN DESA/POP/2022/TR/NO. 3
2. Türkiye İstatistik Kurumu (2023). İstatistiklerle Yaşlılar, 2022. Haber bülteni. Sayı 49667
3. Karakuş, B. (2018). Türkiye’de yaşlılara yönelik hizmetler, kurumsal yaşlı bakımı ve kurumsal yaşlı bakımında illerin durumu. Ankara: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Yayınları.
4. Halter, J. B. (2009). Hazzard’s geriatric medicine and gerontology. 6th ed. New York, NY: McGraw-Hill; 2009.
5. Güler, Ç., Akın, L., Akın, A., T Akşit, B., Akgün, S., Altıntaş, K. H., ... & Yıldız, A. N. (2015). Halk sağlığı temel bilgiler 3. Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
6. Williams, P. A. (2022). Basic Geriatric Nursing-E-Book. Elsevier Health Sciences
7. Miller, C. A. (2019). Seeing older adults through the eyes of wellness. Nursing for Wellness in Older Adults.
8. Williams, P. A. (2015). Basic Geriatric Nursing-E-Book. Elsevier Health Sciences
9. Eliopoulos, C. (2018). Gerontological Nursing Ninth Edition. Wolters Kluwer.
10. Hollmann, W., Strüder, H. K., Tagarakis, C. V., & King, G. (2007). Physical activity and the elderly. European Journal of Cardiovascular Prevention & Rehabilitation, 14(6), 730-739.
11. Lee, S. H., Yim, S. J., & Kim, H. C. (2016). Aging of the respiratory system. Kosin Medical Journal, 31(1), 11-18.
12. Eliopoulos, C. (2013). Gerontological nursing. Lippincott Williams & Wilkins.
13. Ali, A. Ğ. A. R. (2020). Yaşlılarda ortaya çıkan fizyolojik değişiklikler. Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi, 3(3), 347-354.
14. Tiftik, S., Kayış, A., & İnanır, İ. (2012). Yaşlı bireylerde sistemsel değişiklikler, hastalıklar ve hemşirenin rolü. Akad Geriatri, 4(1), 1-11.
15. Bickley, L., & Szilagy, P. G. (2012). Bates’ guide to physical examination and history-taking. Lippincott Williams & Wilkins.
16. Ay, F. A. (Ed.). (2021). Sağlık uygulamalarında temel kavramlar ve beceriler. Nobel Tıp Kitabevleri.
17. Hizmetleri, T. S. B. T. S., & Müdürlüğü, G. (2010). Birinci basamak sağlık hizmetlerinde çalışan hekimler için yaşlı sağlığı tanı ve tedavi rehberi 2010. Ektuphane/kitaplar/t3.pdf.
18. Sevil Olgun (2016) Yaşlı Sağlığının Değerlendirilmesi. İçinde Gülten Kaptan (Ed.), Geriatriye Çok Yönlü Bakış. (183-193). Nobel Tıp Kitabevleri.
19. Altunok, H., Atalay, B. I., Önsüz, M. F., & Işıkli, B. (2016). Yaşlılık döneminde önerilen tarama testleri. TAF Preventive Medicine Bulletin, 15(6).

20. Jarvis, C. (2022). Physical examination & health assessment: laboratory manual. (chapter 32 Functional Assessment of the Older Adult).
21. Bölüktaş, R. P. (2019). Yaşlanma teorileri ve geriatrik değerlendirme.
22. Elsayy, B., & Higgins, K. E. (2011). The geriatric assessment. *American family physician*, 83(1), 48-56
23. Chester, J. G., & Rudolph, J. L. (2011). Vital signs in older patients: age-related changes. *Journal of the American Medical Directors Association*, 12(5), 337-343.
24. Atlı, T., & Atmış, V. Yaşlı Hastada Anamnez ve Fizik Muayene
25. Yavuz, B. B. (2007). Geriatrik değerlendirme ve testler. *İç Hastalıkları Dergisi*, 14(1), 5-17.
26. Bektaş, H. A., & Akdemir, N. (2006). Kanserli bireylerin fonksiyonel durumlarının değerlendirilmesi. *Türkiye Klinikleri J Med Sci*, 26, 488-499.
27. Shelkey, M., & Wallace, M. (2001). Katz index of independence in activities of daily living. *Home Healthcare Now*, 19(5), 323-324.
28. Sainsbury, A., Seebass, G., Bansal, A., & Young, J. B. (2005). Reliability of the Barthel Index when used with older people. *Age and ageing*, 34(3), 228-232.
29. Pangman, V. C., Sloan, J., & Guse, L. (2000). An examination of psychometric properties of the mini-mental state examination and the standardized mini-mental state examination: implications for clinical practice. *Applied nursing research*, 13(4), 209-213.
30. Savaş, S., & Akçiçek, F. (2010). Kapsamlı geriatrik değerlendirme. *Ege Tıp Dergisi*, 49(3), 19-30.
31. Luis, C. A., Keegan, A. P., & Mullan, M. (2009). Cross validation of the Montreal Cognitive Assessment in community dwelling older adults residing in the Southeastern US. *International Journal of Geriatric Psychiatry: A journal of the psychiatry of late life and allied sciences*, 24(2), 197-201.
32. Dennis, M., Kadri, A., & Coffey, J. (2012). Depression in older people in the general hospital: a systematic review of screening instruments. *Age and ageing*, 41(2), 148-154.